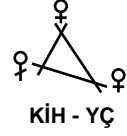

CSBR E-BÜLTEN

Müslüman Toplumlarda Cinsellik

Diktatörlükleri devirerek Arap coğrafyasındaki devrimlere öncülük eden Tunus ve Mısır halklarını tebrik ediyor ve özellikle bu iki ülkedeki muhteşem değişimin liderleri arasında yer alan CSBR üyesi dört örgütü takdir ve hayranlıkla selamlıyoruz: **ATFD** (Association Tunisienne des Femmes Démocrates- Demokrat Kadınlar Derneği), **AFTURD** (Association Des Femmes Tunisiennes Pour La Recherche Et Le Développement- Araştırma ve Kalkınma için Tunuslu Kadınlar Derneği), **EIPR** (Egyptian Initiative for Personal Rights- Kişisel Haklar için Mısır İniyatifi) ve **NWF** (New Woman Foundation- Yeni Kadın Vakfı). Tüm CSBR üyeleri olarak bu olağanüstü çabalarınızın ülkelerinize özgürlük(ler) ve eşitlik getirmesini diliyoruz .

2. ULUSLARARASI CSBR KAMPANYASI “ORTAK MÜCADELE HEP BİRLİKTE”

12 ülkeden yaklaşık 50 örgüt “Cinsel Haklar İnsan Haklarıdır!” sloganıyla ikinci kez bir araya gelerek güçlerini birleştirdiler.

CSBR tarafından Müslüman toplumlarda cinsel, bedensel ve doğurganlık sağlığı ve haklarının geliştirilmesi için **9 Kasım 2010** tarihinde **ikincisi düzenlenen** uluslararası ve eşzamanlı “Ortak Mücadele Hep Birlikte” kampanyası, **Orta Doğu, Kuzey Afrika, Güney ve Güneydoğu Asya’nın 12 ülkesinde** gerçekleştirildi. İnsan hakları kuruluşları, üniversite ve belediyeler dahil yaklaşık **50 örgüt; bilgi edinme, cinsellik eğitimi, cinsel sağlık, bireyin bedensel bütünlüğü ve cinsel hakları ve LGBTT haklarının yanı sıra, cinsel çeşitlilik ve İslam, cinsellik ve Şeriat konularında kamuoyu oluşturmak ve çeşitlilikten kadın ve LGBTT cinayetlerine uzanan cinsel hak ihlallerini ortadan kaldırmak için verilen mücadeleye dikkat çekmek amacıyla çok çeşitli ve kendi alanlarında çığır açan eşzamanlı eylem ve etkinlikler düzenledi.**

Kampanyaya katılan yüzlerce insan; paneller, atölye çalışmaları, film gösterimleri, tiyatro oyunları ve basın toplantılarında bir araya gelerek, cinsel, bedensel ve doğurganlık haklarının tüm insanların vazgeçilemez özgürlük, haysiyet ve eşitliğine dayalı evrensel insan hakları olduğunu bir kez daha vurguladı.

Devamı 2. Sayfada

Ahsan Mahsood

İÇİNDEKİLER :

2. Uluslararası “Ortak Mücadele Hep Birlikte” Kampanyası	2
Pakistan’da Güvenli Kürtaj Yardım Hattı	6
CSBR’a Lübnan’dan Yeni Üye: Feminist Kolektif Nasawiya	6
İstanbul LGBTT Onur Haftası “Aile”yi Masaya Yatırdı	7
3. CSBR Cinsellik Enstitüsü’nün Ardından Türkiye’nin CEDAW	8
6. Dönemsel Gözden Geçirmesi	10
Çeşitliliğin Etkileri: CSBR Üyesi SIS’in Araştırması	11
Çizgi Roman: Yogyakarta İlkeleri	12
Cephedeki Feministler: AWID’den bir Antoloji	12
Gelecek Etkinlikler	12

3. CSBR CİNSELLİK ENSTİTÜSÜ

Eylül 2010, Endonezya

2008 yılında Malezya’da ve 2009 yılında Türkiye’de başarıyla gerçekleştirilen iki CSBR Cinsellik Enstitüsü’nün ardından, Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu’nun 3. Cinsellik Enstitüsü 18–25 Eylül tarihleri arasında Cakarta, Endonezya’da düzenlendi. CSBR ve uluslararası koordinatörü Kadının İnsan Hakları -Yeni Çözümler Derneği’nin birlikte düzenlediği Enstitü; Bangladeş, Endonezya, Gana, İran, Kamboçya, Lübnan, Malezya, Nijerya, Pakistan, Sudan ve Tanzanya’dan cinsel haklar ve sağlık alanında önde gelen 21 cinsel haklar savunucusu aktivisti bir araya getirdi. Katılımcılardan gelen son derece olumlu geri bildirimler, küresel Güney’in bakış açısından hareket eden bu tür cinsellik eğitimlerine giderek daha fazla ihtiyaç duyulduğunu teyit etti.

Bu yılki Enstitü’nün programı kapsamında; cinsel çeşitlilikler ve farklı (toplumsal normlara uymayan) cinsellikler konusundaki teori ve araştırmalara genel bakışın ardından cinsel sağlık, HIV/AIDS, toplumsal cinsiyet ve siyaset, gençlerin cinselliği, cinsellik eğitimi, cinsel ve doğurganlık sağlığı ve hakları ile uluslararası hukuk arasındaki ilişki, cinsel ve doğurganlık sağlığı ve hakları üzerine güncel tartışmalar, Şeriat ve cinsellik, yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde yürütülen cinsel ve doğurganlık sağlığı ve hakları için savunuculuk çalışmaları ele alındı. Enstitü kapsamında; atölye çalışmaları, konferanslar, tartışmalar, grup çalışmaları ve egzersizleri, yuvarlak masa oturumları ve Endonezya’dan cinsel ve doğurganlık sağlığı ve hakları aktivistlerinin katılımıyla bir de panel gerçekleştirildi. Gerek oturumların içeriğinin gerekse katılımcıların çalışma alanlarının çeşitliliği; hem güneyli aktivistler arasında bilgi paylaşımını ve dayanışma ağlarının kurulmasını sağladı hem de cinsel haklara ilişkin meselelerin farklı bağlamlarda sergilediği farklılık ve ortaklıkları ortaya koydu.

Devamı 8. Sayfada

12 ÜLKEDE ORTAK MÜCADELE HEP BİRLİKTE KAMPANYASI

1. Sayfadan devam

Müslüman toplumlardaki cinsel ve bedensel hak ihlallerine karşı yürütülen ortak mücadelenin vurgulandığı bu benzersiz eşzamanlı uluslararası kampanya; dinin, cinsellik alanındaki insan hakları ihlallerini meşrulaştırmak amacıyla, güçlü bir kontrol ve baskı aracı olarak kullanıldığı sosyal ve siyasal bağlama tepki olarak geliştirildi. Kampanya cinselliğin; kişisel bir mesele değil, ulusal ve uluslararası düzeylerde eşitlik, insan hakları, demokrasi ve barış için verilen siyasal, sosyal ve ekonomik bir mücadele alanı olduğunu bir kez daha ortaya koydu. 12 ülkede eşzamanlı olarak gerçekleştirilen ve katılımcı örgüt sayısının geçen seneye kıyasla ikiye katlandığı kampanya ile, cinsel ve bedensel haklarımızı elde etmek ve hak ve özgürlüklerimizin ihlaline karşı mücadelemizi sürdürmek için yükselttiğimiz sesimiz daha da güçlüydü.

BANGLADEŞ

CİNSELLİĞİ KUŞATAN MİTLERİ ORTAYA ÇIKARIYORUZ

Bandhu Sosyal Refah Topluluğu (Bandhu Social Welfare Society) ve **Manusher Jonno Vakfı**, üniversite öğrencileri, avukatlar, gazeteciler ve cinsel azınlık gruplarından temsilcilerin katılımıyla gerçekleştirdiği bir günlük program kapsamında, cinsellik konulu tematik bir tartışma gerçekleştirdi, *Jihad for Love* (Aşk için Cihat) ve *Love for Share* (Bölüşülen Aşk) filmlerinin gösterimi sonrasında cinsellik, cinsel çeşitlilik ve LGBTT konularında bilgi yarışması ve münazaralar düzenledi. 50'den fazla kişinin katıldığı kampanya

etkinliğinde; farklı çalışma alanları ve yaş gruplarından katılımcılar cinsellik üzerine görüşlerini paylaştı ve cinsellik üzerine var olan mitleri ortaya çıkarmak için seslerini yükselttiler.

Cinsellik, cinsel çeşitlilik ve LGBTT konularında bu tür

kamuya açık tartışmalara duyulan ihtiyaca dikkat çeken katılımcılar; mevcut yasaların, bireylerin kendi bedenleri üzerinde tasarruf hakkını ve kendini ifade hak ve özgürlüğünü ihlal ettiğini vurguladılar. Özellikle LGBTQ bireylerin ve kadınların, bedenlerini birer suç unsuru olarak gören mevcut yasa uygulamaları yüzünden hak ihlallerine maruz kaldıklarını vurguladılar. Damgalanmayı ve ayrımcılığı azaltmak ve ortadan kaldırmak için izlenebilecek yolların da tartışıldığı etkinlikte ele alınan önerilerden bazıları şöyle: yasal sistemlerin yeniden düzenlenmesi ve güçlendirilmesi, kapsamlı hak temelli eğitim ve sağlık program ve politikalarının kabulü ve uygulanması, ayrımcılığı azaltmayı ve ortadan kaldırmayı hedefleyen politika ve programların geliştirilmesi. www.bandhubd.org * www.manusher.org

BANGLADEŞ'TE CİNSEL VE DOĞURGANLIK SAĞLIĞI VE HAKLARINI (CDSH) TARTIŞMAK: BİR ANNENİN AĞITI

Brac Üniversitesi James P. Grant Halk Sağlığı Okulu Toplumsal Cinsiyet, Cinsellik ve HIV/AIDS Merkezi (Centre for Gender, Sexuality and HIV/AIDS at the James P. Grant School of Public Health of BRAC University), CDSH meselelerini konu alan bir film gösterimi ve tartışma programı düzenledi. Merkez aynı zamanda **Shomporke Naya Shetu** adlı örgüt tarafından düzenlenen ve Hijra'ların (üçüncü cinsiyet) haklarını ele alan bir etkinliğe de ev sahipliği yaptı.

Etkinlikte, uluslararası üne sahip yönetmen Yasmine Kabir'in cinsel şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, gözetiminde taciz ve Bangladeşli kadınların kurumsal baskı ve güç istismarına karşı yürüttükleri mücadele gibi Bangladeş'in son derece önemli

meselelerini ele alan *Bir Annenin Ağıtı* isimli belgeseli gösterildi. Filmin merkezinde, tutuklanan ve gözetiminde öldürülen kızlarının ölümü karşısında bir ailenin yaşadığı güçsüzlük ve çaresizlik hissi yer alıyor.

Gösterimin ardından düzenlenen ve yönetmenin de katıldığı oturumda akademisyenler, insan hakları aktivistleri, araştırmacılar ve LGBTT gruplarından temsilciler; Bangladeş'teki kadınların cinsel, bedensel ve doğurganlık haklarının mevcut durumunu masaya yatırdı ve toplumsal, yasal ve siyasal meseleleri toplumsal cinsiyet ve ataerki bağlamında tartıştı. <http://sph.bracu.ac.bd>

MISIR

HERKES İÇİN CİNSELLİK EĞİTİMİ HAKKI

Yeni Kadın Vakfı (New Women Foundation - NWF), **Mısır Kadınlara Yasal Destek Merkezi** (Center for Egyptian Women's Legal Assistance - CEWLA) ve **Kişisel Haklar için Mısır İnisiyatifi** (Egyptian Initiative for Personal Rights - EIPR) ile işbirliği içerisinde düzenlediği yuvarlak masa etkinliğinde, resmi okul müfredatı çerçevesinde

cinsellik eğitimi alma hakkını tartıştı. Yaklaşık 40 kişinin katıldığı tartışma; cinsel haklar eğitiminin okul müfredatına dâhil edilmesinin önemi ve gerekliliği ve gençlere yönelik cinsellik eğitimi için yapılacak savunuculuk çalışmalarında sivil toplumun rolü konularına

odaklandı. Toplantıya, alanında tanınmış ve saygın uzmanların yanı sıra Eğitim ve Sağlık Bakanlıkları ve Kadın, Anne ve Çocuk Ulusal Konseyi'nden de temsilciler katıldı. Yuvarlak masa tartışmalarında ortaya çıkan fikirlerin takipçisi olacağını belirten NWF, cinsellik eğitiminin Mısır'ın resmi eğitim sistemine entegre etmek amacıyla bir eylem planı oluşturup, STK temsilcileri ve gençlerden oluşacak bir özel birliği koordine etmek üzere harekete geçti.

Yine Mısır'daki *Ortak Mücadele Hep Birlikte* kampanyası çerçevesinde, çok sayıda blogcu "sexuality 4 all" (herkes için cinsellik) başlıklı bir blog hazırladı; blogda cinsel sağlık ve haklar konulu yazı ve karikatürler ile cinsel hakları destekleyen ünlü aktörlerin de yer aldığı video çekimleri yer alıyor.

www.sexuality4all.wordpress.com * www.nwrcegypt.org * www.cewla.org * www.eipr.org

GANNA

CİNSEL VE BEDENSEL HAKLARIN İLERLETİLMESİNDE İSLAM'IN ROLÜ

Kırsal ve Kentsel Kadın ve Çocuk Kalkınma Ajansı (RUWACDA) ve Kalkınma Ortakları (Partners In Development), Ashaiman STK Ağı (Ashaiman Network of NGOs) ile işbirliği içerisinde düzenledikleri cinsellik konulu seminerde; bireylerin bedensel haklarının ve sorumlu cinsel davranışların geliştirilmesinde İslam'ın rolünü ele aldılar. İslam'da cinsellik konuları üzerine detaylı tartışmaların kapısını aralayan soru ve cevaplarla devam eden seminer gençler, politika uzmanları, İslam bilgileri, Meclis üyeleri, aktivistler, Müslüman liderler ve STK temsilcilerinden oluşan 30'un üzerinde kişi katıldı.

Seminerin sonunda; katılımcılar ve özellikle Müslüman liderler, Müslüman topluluklarda cinsellikle ilgili bilgilerin yaygınlaştırılması amacıyla bu tür seminerlerin daha sık düzenlenmesini talep ettiler. www.ruwacda.blogspot.com

ENDONEZYA

İSLAM'DA (EŞ)CİNSELLİK

Endonezya'nın en eski LGBT aktivist grubu **GAYa NUSANTARA** ve Şiddet Karşılığı Toplum Ağı (**Network of Anti-Violence Society - JAMAK**), "İslam ve (Eş) cinsellik" başlıklı halka açık bir seminer düzenledi. Seminerin ana konuşmacıları Situbondo, Doğu Java'daki İslami bir yatılı okulun başkanı, ilerici İslam bilgini **Imam Nakhoi** ve GAYa NUSANTARA'nın kurucusu **Dédé Oetomo** idi.

Surabaya'daki Nadlatul Ulama Müzesi'nde (Museum NU) düzenlenen ve yerel STK temsilcilerinden oluşan yaklaşık 40 kişinin katıldığı seminer, izleyicilerin aktif katılımı ile canlı tartışmalara sahne oldu. www.gayanusantara.or.id

ENDONEZYA'DAKİ QUEER KADINLAR İÇİN GÜVENLİ BİR ALAN YARATAN ETKİLEYİCİ BİR WEB-SİTESİ

Endonezyalı Genç LBT Kadın Merkezi (**Institut Pelangi Perempuan IPP**), Endonezya'daki genç queer kadınlara çok önemli bir kaynak sunacak ve kendi deneyimlerini paylaşmaları ve dayanışma ağları kurmaları için güvenli bir alan teşkil edecek olan web sitesinin uzun süredir beklenen açılışını gerçekleştirdi. Endonezya'daki genç LBT kadınlar için kamusal alanlarda görünür olmak çok zor olduğundan IPP, genç queer kadınları örgütlemenin etkin bir yolu olarak interneti kullanıyor ve kadınların birbirleriyle etkileşimde olabilecekleri ve cinselliklerini özgürce ifade edebilecekleri bir alan sağlıyor. www.pelangiiperempuan.or.id

İRAN

İRAN'DAKİ KADIN AKTİVİSTLER CİNSELLİĞİ TARTIŞIYOR

İran'daki kadın aktivistlerin düzenlediği "İran'da Cinsellik ve Eğitim" konulu bir günlük atölye çalışmasına katılan 25 kadın, öncelikle kendi bilgilerini de katarak cinselliği ve ilgili kavramları tanımladılar. Cinsellikle ilgili kelimelerin Fars dilinde tam karşılığının olmaması, tartışmaya yön veren önemli detaylardan biriydi. Cinsellik tarihinin kısaca gözden geçirilmesinin ardından, cinsel haklar ve cinsellik üzerine çalışmanın önemi konuşuldu.

Feminist aktivist bir avukatın yaptığı "İran Hukukunda Cinsiyet ve Cinsel Haklar" konulu sunumu takip eden tartışmada katılımcılar; zorlama, ayrımcılık ve şiddette maruz kalmadan cinselliğini yaşama hakkı ve seçme özgürlüğü dâhil hiçbir temel cinsel hakkın İran yasalarında tanınmadığının altını çizdi. Atölye kolaylaştırıcısı, katılımcılardan cinsellikte haysiyet, özgürlük, saygı, haz ve eşitlik gibi konularda senaryolar yazmalarını istedi; bunlar daha sonra kısa oyunlar olarak sahnelendi. "Cinsiyet", "toplumsal cinsiyet" gibi kavramların ve bunların cinsellikle ilişkilerinin gözden geçirilmesinin ardından farklı cinsel yönelimler üzerine tartışıldı. Kolaylaştırıcı, bir ucuna "iyi seks" diğer ucuna "kötü seks" yazarak çizdiği eksen üzerinde katılımcıların farklı cinsel yönelimleri yerleştirmelerini istedi. Çalışma sonunda ortaya çıkan tablo İran'daki egemen kişilerin ve basmakalıp kategorilerin de göstergesi oldu. Atölyenin katılımcılar tarafından çok olumlu değerlendirilmesi üzerine düzenleyiciler, cinsellik ve bedensel haklar üzerine daha fazla atölye çalışması yapmaya karar verdiler. İran'daki kampanya etkinliğinin düzenleyicileri ile iletişime geçmek için lütfen newways@wwhr.org adresine yazın.

MALEZYA

MALEZYA'DA CİNSELLİK KONULU DİYALOG

İslam'da Kız Kardeşler (Sisters in Islam - SIS); Pembe Üçgen Vakfı (Pink Triangle Foundation - PTF), Kadınların Destek Örgütü (Women's Aid Organization - WAO) ve Tüm Kadınların Eylem Topluluğu (All Women's Action Society - AWAM) ile işbirliği içinde PTF'nin Kuala Lumpur'daki ofisinde Cinsellik Diyalogu adlı bir atölye düzenledi. Cinsellik ve Şeriat konulu yarım

günlük atölye çalışmasına çoğu PTF danışanı olan 55 kişi katıldı. Atölye çalışmasının amacı; cinsellik konusunda Şeriat perspektifinden ilerici bir söylem oluşturmak ve konuyu Malezya bağlamına yerleştirmekti. İlerici bakış açıları hakkında bilgi sahibi olmak yoluyla, topluluğun güç kazanacağı ve kendi haklarını talep etmek, cinsel ve bedensel haklarını savunup cinsel yönelime dayalı ayrımcılığı sona erdirmek üzere harekete geçebilecekleri öngörülmüştü. Birçok katılımcı, İslam'ın ve İslami yasaların nasıl daha eşitlikçi bir bakışla ele alınabileceğini gösteren atölyenin gerçekten de zihin açıcı olduğunu belirtti. Aralarından bazılarıysa; Şeriat ve cinsellik meselelerinde, kendi cinsel yönelimlerinden bağımsız olarak takip edebilecekleri ilerici yorumlar bulunduğunu öğrenmekten mutlu olduklarını söyledi. Toplantı sonrası yapılan önerilerden biri de bu atölyenin belirli aralıklarla düzenlenmeye devam etmesi oldu. www.sistersiniislam.org.my * www.wao.org.my * www.awam.org.my * www.ptfmalaysia.org

LÜBNAN

BEDENİN HAKKINDA NE SÖYLEYECEKSİN?

Nasawiya; Helem ve Meem ile işbirliği içinde www.jismi.net isimli bir web sitesi hazırladı ve cinsel ve bedensel bütünlük üzerine "Farkındalık Klipleri" yayınladığı sitede şu soruları tartışmaya açtı: "Bedenlerimiz ne şekilde bize ait oluyor, ifade ve var olma özgürlüğümüz gerçekten var mı? İrkçılık ve cinsiyetçilik bizi nasıl kısıtlıyor? Sistem bizi ve cinselliklerimizi nasıl dizginliyor?"

Kampanya için hazırlanan videolar web sayfasında ve Youtube'da paylaşımına açıldıktan sonra 24 saat içinde hız kazanıp Facebook ve Twitter'a da yayıldı. Birkaç güne kalmadan videolar 6.000'den çok kez izlenmişti. Jismi.net sayfası, 24 saat içinde Facebook'ta en az 300 kez paylaşıldı ve bir o kadar tekrar tweetlendi. Videolar öğrencileri cinsellik ve çeşitlilik konusunda eğitmek amacıyla birçok derste de kullanıldı.

Bu sanal kulaktan-kulağa kampanyayı; cinselliği ve bedensel hakları daha açık ve serbest bir şekilde tartışmanın yararlarının sadece kadınlarla sınırlı kalmayacağı inancıyla başlatılan Nasawiya, Helem ve Meem, kadınları özgürleştirmenin, fikirlerine katılmasalar bile arkadaş ve ailelerinin kadına dair ataerkil bakış açısı ile köşeye sıkıştırılan erkekleri de özgürleştirmeye yarayacağını savunuyor. www.jismi.net * www.helem.net * www.nasawiya.org * www.meemgroup.org

Yine *Ortak Mücadele Hep Birlikte* kampanyası çerçevesinde Lübnan'daki **bağımsız bir kadın sığınağı** da tecavüz, savaş ve istismar dahil kadına karşı her türlü şiddet ve travma konulu bir atölye çalışması düzenledi.

PAKİSTAN

AŞK SINIR TANIMAZ

Aahung; Dugdugi ve T2f-Peaceniche ile işbirliği içinde "Müslüman Toplumlarında Cinsel Azınlıklar" konulu etkileşimli bir diyalog düzenledi. "Aşk sınır tanımaz" başlıklı etkinlikte Jihad for Love (Aşk için Cihat) filminden bölümler gösterildi ve eşcinsel bir çiftin hikâyesini mektup okumalarıyla anlatan bir oyun sergilendi. Gösterimleri takiben yapılan oturumda üç panelist yer aldı; psikiyatr ve terapist Dr. Uzma Ambreen, yıllardır Aahung'la da çalışan hekim ve cinsel ve doğurganlık sağlığı uzmanı Dr. Sikandar Sohani ve cinsellik meselelerini Güney Asya perspektifinden ele alan ilk Pakistan dergisinin (Chay) başyazarlarından Hadi Hussain. Panelistlerin kendi görüşlerini yansıtan sunumların ardından, tartışma açıldı. Her ne kadar Aahung etkinliğe özellikle, eşcinsellik konusunda belli bir duyarlılığa sahip kişileri davet etmiş olsa da, oturumda, kendini "dönüştürmüş" sayanlar arasında bile konuya karşı direnç olduğu görüldü.

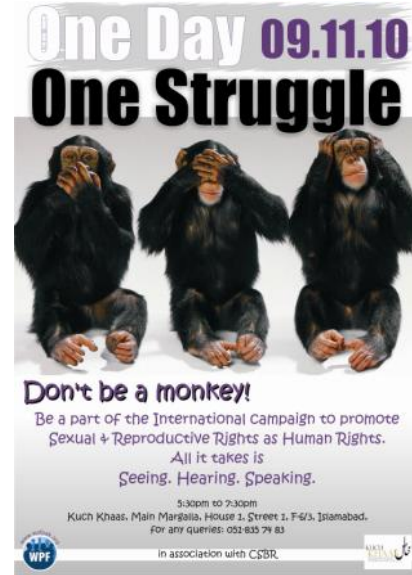

Aahung "Eşcinsellik konusundaki tartışmalara İslam veya herhangi bir dini niye karıştırıyorsunuz?" diyen cinsel azınlık temsilcilerinin de sert tepkisiyle karşılaştı.

Etkileşimli oturumun amaçları şöyleydi: eşcinselliğin tedavi edilmesi gereken bir hastalık olduğu görüşünü yok etmek; cinselliğin akışkanlığı konusunda farkındalığı arttırmak; farklı cinselliklere dair hoşgörüyü geliştirmek; eşcinsellik ve inanç meselelerini uzlaştırmak. Konunun farklı açılardan tartışılmaya başlamasını sağlayan etkinlik, Pakistan'da cinsel ve bedensel haklar için mücadele eden örgüt ve bireyleri bir araya getirerek birlikte ileri adımlar atılması konusunda da büyük başarı sağladı. www.aahung.org * www.t2f.biz

SESSİZLİK DUVARLARINI YIKMAK: GÖRMEK, DUYMAK VE KONUŞMAK YETER

İslamabad'daki **Dünya Nüfus Örgütü** (World Population Foundation) cinsel ve doğurganlık sağlığı ve hakları meselelerini çevreleyen sessizlik duvarını yıkmayı amaçlayan özel bir tiyatro gösterisi düzenledi. Yetenekli, hevesli ve aynı zamanda sosyal bilince sahip bir grup öğrenci tarafından sahnelenen "Görmek. Duymak. Konuşmak." adlı gösteri; cinsel taciz, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve çocukların cinsel istismarı vakaları karşısında sergilenen inkâr gibi günlük hayatımızdaki meseleleri gözler önüne serdi.

İnsan ve kadın hakları aktivistleri, ebeveynler ve gençlerin katılımıyla gerçekleştirilen etkinliğe 40'ın üzerinde izleyici geldi. Öğrencilerin büyük bir açık yüreklilikle sergilediği gösterinin ardından gerçekleştirilen oturumda izleyicilerin aktif katılımı ile günlük hayatta karşılaşılan cinsel taciz ve şiddet tartışıldı. Çoğunluğun sürekli bir inkâr halinde yaşadığı ve sadece bir avuç kişinin bu konularda konuştuğunu belirten katılımcılar, seslerini yükseltmedikleri sürece şiddetin devam edeceği sonucuna vardı. Etkinliğin

en dikkat çekici yanı ise gençliğin değişim lehine çalışan olumlu bir güç yaratma hevesi ve izleyicilerin buna verdiği desteği. Çevreyi ve toplumu iyileştirmek ve yeni nesillerin geleceğini güven altına almak için birey olarak neler yapılabileceğine dair herkes öngörülü fikirler ortaya koydu. www.wfpak.org

TÜRKİYE

“HÜR DOĞDUM, HÜR YAŞAR MIYIM?”

Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği'nin (KİH-YÇ) düzenlediği etkinlik; babası ve dedesi tarafından diri diri gömülerek öldürülen 16 yaşındaki Medine Memi'nin yaşadığı son beş dakikanın canlandırıldığı *Saf Kötülük* isimli ödüllü belgesel filmin gösterimi ile başladı.

Gösterimin ardından gerçekleştirilen “Bedenlerimiz, Cinselliklerimiz ve Şiddete Karşı Mücadele” başlıklı panel, bedenlerimiz üzerindeki kontrol mekanizmalarını masaya yatırarak, bedensel hakların tanınmaması ile kadına ve LGBTT bireylere karşı şiddet arasındaki bağlantıyı ortaya çıkarmayı amaçladı.

Kadın Cinayetlerine Karşı Kadın Platformu üyesi panelist Funda Ekin, konuyla ilgili hiçbir gerekli önlemin alınmadığını ve devlet yetkililerinin rolünü vurguladı. Trans kadın örgütü olan **Kadın Kapısı**'ndan Sevval Kılıç, yaşam hakkını korumak için nefret suçları/kültürüne karşı ideolojinin önemini vurguladı ve trans kadınlar için alternatif istihdam imkânlarına duyulan ihtiyacın altını çizdi. Bağımsız feminist gazeteci Emine Özcan, cinayetle sonuçlanan cinsel hak ihlallerinin son bir yıllık dökümünü sundu. Bu ihlallerin medyada haberleştirilme şeklini inceleyen Özcan, ana akım medyada kullanılan ve bu cinayetleri meşrulaştıran dili eleştirdi. **Amargi ve KaosGL** üyesi Yasemin Öz, cinsel ve bedensel suçların Türk Ceza Kanunu'ndaki tanımlarına ilişkin araştırmasını sundu ve sıklıkla kadın ve LGBTT bireylere karşı kullanılan “genel ahlak” kavramını sorguladı.

Yeni kolektif stratejiler geliştirilmesinin de önünü açan panele yaklaşık 80 aktivist, akademisyen ve öğrenci katıldı. Trans bireylere karşı polis şiddetini ve ayrımcı uygulamaları tartışan katılımcılar, bu nefret kültürüyle mücadele etmek ve yasaların doğru uygulanmasını sağlamak için tüm toplumu hedef alan kampanyalar düzenlenmesi gerektiği sonucuna vardı.

www.kadinininsanhaklari.org

TÜRKİYE’NİN DÖRT BİR YANINDAN 9 İLDE 10 FARKLI ETKİNLİK

Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği'nin geliştirdiği Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı'nın (KİHEP) katılımcıları ve kurumsal yerel ortağı örgütler Türkiye genelinde 10 farklı etkinlik düzenledi. **Ankara-Mamak**'taki KİHEP katılımcılarının düzenlediği panel kadına karşı şiddet konusuna odaklanırken, **İstanbul-Ümraniye**'deki panelde cinsel işlev bozuklukları ile bunların şiddetle ilişkisi konuşuldu.

Ankara'daki panelden

Çanakkale'deki KİHEP katılımcıları, **Kadın Dayanışma Merkezi (ELDER)** ve Belediye Sosyal İşler Birimi; üç ayrı toplum merkezinde cinsel ve bedensel haklar konulu ve eşzamanlı üç atölye çalışması düzenledi.

Çanakkale'deki atölye çalışmasından

Diyarbakır Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi (DİKASUM), Epidem Kadın Eğitim ve Danışma Merkezi, Selis Kadın Danışmanlık Merkezi,

Marmaris'teki atölye çalışmasından

Kardelen Kadın Kooperatifi, Ceren Kadın Kooperatifi ve Bağlar Kadın Kooperatifi, kadın cinayetleri ve kadınların doğurganlık hakları üzerinde Devlet kontrolü konulu bir basın açıklaması yayınladı, ve geçtiğimiz yılın cinsel şiddet vakalarının bir derlemesini kalabalık bir caddede slayt gösterisi olarak sergiledi.

İzmir'deki KİHEP katılımcıları ve Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi Kadın Meclisi, **Van**'da ise **Van Kadın Derneği (VAKAD)**, *Saf Kötülük* filminin gösteriminin ardından toplantılar gerçekleştirdi. İzmir ve Hatay'da cinsel ve bedensel haklar konulu basın açıklamaları yayımlandı, **Hatay**'daki KİHEP katılımcıları açıklamanın ardından bir de gösteri düzenledi. www.kadinininsanhaklari.org

**EYLEM ÇAĞRISI:
“TÜRKİYE’NİN BM GENEL
KURULU’NDAKİ LGBTT
KONULU OYLAMAYA
KATILMAMASINDAN
BÜYÜK ENDİŞE
DUYUYORUZ!”**

21 Aralık 2010 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreterliği, lezbiyen, gey, biseksüel ve trans (LGBTT) bireylerin maruz kaldığı yargısız infaz ve cinayetlere karşı korunması üzerine son derece kritik bir kararı oylamaya sundu. Ancak LGBTT bireylerin haklarının korunması için yapılan önceki oturumlarda olduğu gibi, Türkiye’nin BM temsilcisi bir kez daha oylamaya katılmadı. Hükümetin böylesine yakıcı bir konuda sergilediği bu kayıtsız tavrı protesto etmek için **Kaos GL Derneği** ve **Kadının İnsan Hakları—Yeni Çözümler Derneği** tarafından bir araya getirilen 28 örgüt ortak bir protesto mektubuna imza atarak, Türkiye hükümetini LGBTT bireylere karşı işlenen nefret suçları karşısında sessiz kalmamaya, yasalarda ve uygulamada gerekli düzenlemeleri acilen yapmaya çağırdı. Ayrıntılı bilgi için: www.wwhr.org/news.php?detay=66

**CSBR ÜYESİ AWARE GIRLS
PAKİSTAN’DA GÜVENLİ KÜRTAJ
YARDIM HATTI AÇTI**
Gulalai Ismail, Aware Girls - Pakistan

Genç kadınların öncülük ettiği, Pakistan’da kadınların güçlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve barış için çalışan bir örgüt olan **Bilinçli Kızlar** (Aware Girls); Hollandalı bir örgüt olan **Dalgalar Üzerindeki Kadınlar** (Women on Waves) ve **Güvenli Kürtaj için Asya Ortaklığı’nın** (ASAP - Asia Safe Abortion Partnership) desteği ile “Kız Arkadaş” (Sahailee) isimli yardım hattını açtı. Telefon hattı; cinsel ve doğurganlık sağlığı, güvenli kürtaj ve doğum sonrası kanamayı önlemenin yolları konularında bilgi sağlıyor. Bilinçli Kızlar, hamileliğin ilk 12 haftasında kullanıldığında güvenli kürtaj olunmasını sağlayan misoprostol hapı kullanımı konusunda ebeleri ve bölge halkını eğiterek güvenli kürtaj imkânlarını arttırmaya çalışıyor. Bilinçli Kızlar bugüne kadar yüzlerce kadını bu konuda bilgilendirdiler. Pakistan, Asya’daki en yüksek anne ölümü oranlarına sahip; her yıl 30.000 kadın hamilelikle ilgili sebeplerle hayatını kaybediyor. Anne ölümlerinin yüzde 80’i ev ortamında yapılan doğumlar sırasında gerçekleşiyor ama buna rağmen kadınların yüzde 90’ı evde, eğitilmiş bakıcılar olmadan doğum yapmaya devam ediyor. Çok az tanıtım yapılmış olmasına ve çeşitli dini ve siyasi liderlerin sert muhalefetine rağmen, daha açılmalı bir ay olmadan yardım hattına çok yüksek sayıda telefon geldi. Bilinçli Kızlar, tehlikeli kürtaj ve doğum sonrası kanama yüzünden ölüm tehdidiyle karşı karşıya olan binlerce kadının hayatını kurtaran bu hattı açık tutmaya kararlı. Bilinçli Kızlar’a bağışta bulunarak veya konuyla ilgili bilginin daha fazla insana ulaşmasını sağlayarak hattın açık kalmasına yardım edebilirsiniz. Yardım Hattı: +92 315 917 0408. Ayrıntılı bilgi için: www.awaregirls.org e-posta: aware_girls@yahoo.com

**LÜBNAN’DAKİ FEMİNİST KOLEKTİF
NASAWİYA CSBR’A KATILDI**

Farah Salka, Nasawiya - Lübnan

CSBR, en yeni üyesi Nasawiya’nın heyecan uyandıran çalışmaları ve enerjisi ile güç kazanıyor. Nasawiya’nın kaleminden çalışmalarıyla ilgili kısa bir tanıtım:

Nasawiya çalışmalarını Beyrut’ta sürdüren feminist aktivistlerin oluşturduğu bir kolektif. Feminist derken, kendilerini toplumsal cinsiyet adaletine ve eşitliğe adanmış bireyleri kastediyoruz. Toplumsal adalet çalışmalarımızda feminist analizini uyguluyoruz; yani sosyal ve politik mücadeleler içindeki toplumsal cinsiyet

dinamikleri ve baskıyı sürekli göz önünde tutuyoruz. Sorunların belirtilerinden ziyade sistematik yapısal sorunların kendisini ele alıyoruz ve kadınların deneyimlerinin ve seslerinin aktivist çalışma ve tüm çözüm yolları için merkezi olduğunu kabul ediyoruz. Feminizm hepimiz için bir öğrenme süreci; birbirimizi dinleyerek, görüşlerimizi sorgulayarak ve toplumsal değişimi hedefleyen teori ve çalışmalarımıza eleştiriler getirerek biz de sürekli bir şeyleri anlama ve çözümüleme sürecindeyiz.

Aktivist derken, toplumsal cinsiyet adaleti için aktif olarak çalışan bireyleri kastediyoruz. Bazı Nasawiya’lılar kadın hakları alanında tam zamanlı çalışıyor; bazıları her ay birkaç saat gönüllü çalışıyor. Kimisi öğrenci kimiye farklı alanlarda meslek sahibi. İster kendi feminist projelerimizi yürütelim ister arkadaşlarımızla ve içinde bulunduğumuz topluluklarla toplumsal cinsiyet meselelerini tartışalım, hepimiz farklı kapasiteleri olan aktivistleriz. İşlerimizde, derslerimizde, evlerimizde ve günlük hayatlarımızda eşitlik ve toplumsal değişim için savunuculuk yapıyoruz.

Nasawiya, herkesin eşit olduğu ve birbirinin aktivizmine destek verdiği ve üyelerinin merkezde yer aldığı bir kolektif. Kurullar, çalışanlar ve gönüllülerden oluşan geleneksel bir STK yapımız yok. Birlikte daha güçlü olduğumuza inanıyoruz. Nasawiya’da seksizm (cinsiyetçilik); ve sınıfçılık, heteroseksizm, ırkçılık, kapitalizm gibi seksizmi pekiştiren tüm diğer sömürü ve ayrımcılık şekillerinden arınmış bir dünyayı baştan yaratmak için çalışıyoruz. Tüm bu sorunların birbiriyle ilişkili ve aynı ölçüde baskıcı olduğunu kabul ediyoruz ve bunları ilerici ve tabandan bir feminist perspektifle ele almak konusunda ısrarcıyız.

Misyonumuzun kulağa fazlasıyla idealist gelebileceğinin ve ele aldığımız meselelerin, üzerinde uzlaşa yaratılması zor hatta yer yer tabu sayılan konular olduğunun farkındayız. Ancak artık sorunlarımızın asıl sebeplerine, kaynağına el atma vaktinin geldiğine inanıyoruz; uzun zamandır hem toplumumuz hem de içindeki birçok insan hakları grubu tarafından susturulan insanları kucaklamamızın vakti geldi. Sadece eğitilmiş ve imtiyazlı kadınların hareketi değil; bekâr annelerin, mültecilerin, engellilerin, seks işçilerinin, göçmen işçilerin ve farklı (toplumsal normlara uymayan) cinsiyet kimliği ve cinselliklere sahip insanların hareketi olmak için uğraşıyoruz. Fazla bir ortak noktamız olmadığına inanmak üzere eğitildiğimizi biliyoruz; ama marjinalleştirildiğimiz noktada birleştiğimize göre, kendimizde ve toplumumuzda değişim yaratma gayretimizde birleşmek için de çaba gösterebiliriz.

Nasawiya’nın üç temel direği şöyle: seksizm ve ataerkinin topluluk ve kurumlar içindeki çeşitli göstergeleriyle mücadele eden yenilikçi feminist girişimler yaratmak; dostlukların geliştirilmesi ve güçlü bir dayanışma hareketi kurulması için çeşitli toplumsal cinsiyet meseleleri üzerine çalışan aktivistleri ve marjinalleştirilmiş grupları birbiriyle ilişkiye geçirmek ve son olarak, toplumsal değişim için çalışan aktivistleri araç, bilgi, deneyim ve sevgi ile desteklemek için kolektif kaynaklar ve kapasiteler geliştirmek. www.nasawiya.org

İSTANBUL'DAKİ LGBTT ONUR HAFTASI'NIN GÜNDEMİNDE "AİLE" VARDI

Cihan Hüröğlü, Lambdaistanbul LGBTT Dayanışma Derneği - Türkiye

İstanbul'da 18 - 27 Haziran 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilen LGBTT Onur Haftası, hem örgütsel kapasite açısından başarılı bir dinamik yarattı hem de haftanın ana teması olarak belirlenen "aile" konusunda yeni tartışmaların masaya yatırılmasını sağladı. Hafta, her yıl daha geniş bir katılımı ile gerçekleştirilen geleneksel onur yürüyüşü ile noktalandı.

İstanbul Onur Haftası 1993 yılından bu yana her sene düzenlenmekte, onur yürüyüşü ise ancak 2003'ten sonra sokaklarda görünürlik kazandı. Yürüyüşe bu sene yaklaşık 3.000 - 4.000 kişinin katıldığı tahmin ediliyor. LGBTT Onur Haftası'nın şüphesiz en bilinen ve sevilen etkinliği olan yürüyüş, aynı zamanda 10 gün boyunca devam eden bir dizi atölye çalışması, panel, sergi, film gösterimi ve partinin ardından İstanbul Onur Haftası'nın da doruk noktası oldu.

Bu yıl Onur Haftası'nın ana teması; Lambdaistanbul aile destek grubu LİSTAG'ın yöreklendirici başarılarından esinle "aile" kavramı ve kurgusu olarak belirlendi. Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Selma Aliye Kavaf'ın "eşcinselliğin bir hastalık olduğuna" dair yaptığı talihsiz açıklamanın ardından, Hafta'yı düzenleyen ekip gayretlerini bakana karşı gerçekleştirilen LGBTT protestoları çevresinde yoğunlaştırdı.

Bu yılki Onur Haftası'nın kavramsal temelini oluşturan motivasyon; hareketin ilk adımı olan bireysel LGBTT kurtuluşunun ötesine geçmek (açılma tartışmaları, kimliklerin beyanı ve bunları takip eden kimlik tartışmaları, queer alternatifleri vs) ve heteroseksüel olmayan bireyler arasındaki ilk etapta karşımıza ailenin çıktığı- toplumsal ilişkilere daha çok odaklanmaktır. Alternatif aile modelleri sorusu ve ailenin ekonomik ve sosyal rolü, queer bakış açısından tartışıldı. Sadece LGBTT bireylerin ailelerine değil, birer aile üyesi olarak LGBTT bireylere de odaklanmak yoluyla "ailenin varlığını tehdit eden queerlere" dair geleneksel algının yapı-bozumu amaçlandı. Bu amaçla hafta boyunca, "baba olmak" konulu bir atölye çalışması, dünyanın farklı yerlerinde uygulanan birliktelik düzenlemeleri konulu bilgilendirici oturumlar ve hetero-normatif aile modelleri ve transgender doğurganlığı konulu eleştirel tartışmalar gerçekleştirildi.

Onur Haftası'nda; nefret suçları, toplumsal cinsiyet, cinsellik ve ahlakın kavramsallaştırılması, polis baskısı ve siyasetçilerin LGBTT meselelerine dair Bakan Kavaf'ın açıklamasında da sergilenen bilgisizliği ve kayıtsızlığı gibi LGBTT hareketinin mevcut gündemi ve kampanyaları da ele alındı. Onur Haftası'nın en ilham verici kazanımlarından biri de etkinliklerin düzenlenmesine çok geniş bir kitlenin katılmasıydı. Çok sayıda LGBTT birey haftaya çeşitli şekillerde katkıda bulundu; bu deneyim, bazılarının hareketle ve LGBTT topluluğu ile ilk teması oldu. Benimsenen katılımcı yöntem, etkinliklerin etki alanını genişletmekle kalmadı aynı zamanda proje bütünü'nün kavramsallaştırması sırasında yapılan tartışmalardaki eleştirel bakış açısının kalitesini yükseltti. Düzenleme komitesinin altında farklı bir gündemi olan ayrı bir kadın girişimi de oluşturuldu.

Almanya'nın Yeşiller Partisi'nden Milletvekili Stefan Liebich gibi konukların ve Almanya, Lübnan, Portekiz, Yunanistan, İngiltere, İspanya ve ABD'den LGBTT örgütü temsilcilerinin katılımı programı zenginleştirdi. Özellikle Almanya'da yükselen homo-milliyetçiliğe ve Türkiye'deki LGBTT mültecilerin koşullarına dair tartışmalar, LGBTT gündemindeki meselelerin çeşitliliğini ve toplumsal sorunların karşılıklı bağıntılılıklarını gözler önüne serdi. İsrail'deki ırkçılığa karşı Queer dayanışması üzerine özel bir oturum da düzenlendi.

Sanat sergileri ve queer sanat konulu tartışmalar, Kadından Erkeğe transgenderların yönettiği cinsellik ve beden konulu atölye çalışmaları yeni girişimlere ilham oldu. Yılın en homofobik kişi ve kurumlarının "ödüllendirildiği" Hormonlu Domates Ödül Töreni de haftanın en ilgi çekici ve çok sayıda kişinin izlediği etkinliklerden biriydi. "Yaşam Boyu Hormonlu Domates Jüri Özel Ödülü"ne elbette Devlet Bakanı Selma Aliye Kavaf layık görüldü.

Hafta boyunca, parti, kokteyl ve akabinde tartışma oturumlarının düzenlendiği film gösterimleri gibi çok sayıda sosyal etkinlik de gerçekleştirildi. Aile destek gruplarının panelinde aktivistler deneyimlerini paylaştı ve LİSTAG girişimini, çalışmalarını İstanbul sınırlarının ötesine, LGBTT hareketinin yakın zamanda gelişmeye ve güç kazanmaya başladığı Anadolu'nun diğer şehirlerine de yaymaları için teşvik etti.

Önceki senelerde olduğu gibi bu sene de İstanbul Onur Haftası; çeşitli şehirlerden LGBTT aktivistlerinin İstanbul ve diğer coğrafyalardan aktivistlerle bir araya gelmesinde çok önemli bir itici güç görevi gördü ve LGBTT dayanışması ruhunu, 27 Haziran Pazar günü binlerce aktivist ve destekçiyi gökkuşağı bayrağının çevresinde bir araya getiren onur yürüyüşünde gözler önüne serdi. Yürüyüş

sırasında açılan "İsrail ırkçılığına karşı queerler" pankartı ve Türkçe, İngilizce, Kürtçe ve Ermenice dâhil farklı dillerde atılan sloganlar yürüyüşteki uluslararası katılımı da görünür kıldı.

www.lambdaistanbul.org *
www.prideistanbul.org/

Fotoğraf: Ekin Yasa

Fotoğraf: Ekin Yasa

3. CSBR CİNSELLİK ENSTİTÜSÜ

1.Sayfadan devam

Cinsel ve doğurganlık sağlığı ve hakları alanında savunuculuk, kadın hakları, LGBTT ve gençlerin cinselliği gibi geniş bir yelpazede öncü çalışmalar yürüten çok sayıda aktivist, araştırmacı ve uygulamacının birbirleriyle etkileşimine tanıklık etmek son derece cesaretlendirici oldu. Birçok katılımcı, Enstitü'nün her yönüyle zenginleştirici bir deneyim olduğunu ve kendi ülkelerindeki cinsellik meselelerini ele alırken kullanabilecekleri çok önemli araçlar ve donanım sağladığını vurguladı. Katılımcıların Enstitü'ye dair görüşlerinden bazıları:

KATILIMCILAR CSBR ENSTİTÜSÜ'NÜ ANLATIYOR

Mohuya Leya Falia - Manusher Jonno Foundation (Manusher Jonno Vakfı), Bangladeş

Enstitü'den önce; cinselliğin, insan hakları meseleleri ile bir ilgisi olmadığını düşünürdüm ve aralarında bağ kuramazdım. Şimdi kendimden oldukça eminim, cinselliği temel insan hakları çerçevesinde düşünebiliyorum. Enstitü ayrıca birçok açıdan düşünme şeklimi tahlil etmeme, kendi anlayışımın yapıbozumuna yardımcı oldu. Kadın cinselliğinin, kadınları kontrol için kullanılan en önemli mekanizmalardan biri olduğunu; normatif cinsellik çerçevesinin bir grup insanı marjinalleştirdiğini ve çeşitliliğe saygının kapsamını daralttığını, bu yüzden bazılarının temel insan haklarından mahrum bırakıldığını ve şiddetle karşılaştıklarını keşfettim. Benim örgütüm kadına karşı şiddet ve marjinalleştirilenlerin hakları üzerinde çok çalışıyor, dolayısıyla artık kadına karşı şiddet ve marjinalleştirilme ile cinsellik arasındaki bağlantıyı göz önüne alarak çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Fatima Haider - AAHUNG, Pakistan

Bu bende büyük bir hayret ve hayranlık uyandıran bir deneyimdi, bunun bir parçası olma şansını yakaladığım için çok mutluyum. Eğitici, mekân, organizasyon, her şey harikaydı ve çok iyi kotarıldı. Cinsellikle ilgili her şeyi bildiğimi sanırdım ama aslında çok az şey bildiğimi fark ettim. Kendi alanlarında çok deneyimli olan tüm bu insanlarla tanışma fırsatı yakaladığım için de çok mutluyum.

Farah Salka - Nasawiya, Lübnan

Bu Enstitü'ye katılmış ve harika aktivistler ve feministlerle tanışmış olduğum için çok mutluyum. Hem kişisel hem mesleki açıdan çok şey kazandım. Cinselliği çevreleyen meselelerin çok farklı yanlarını görmek algıyı da değiştirdi. Kendimi daha güçlü hissediyorum; konunun daha önce farkına bile varamadığım yönleri hakkında konuşmak ve bunları savunmak için gerekli olan güce artık sahibim. Burada edindiğim tüm bilgi, deneyim ve hikâyeleri Nasawiya üyeleriyle de paylaşmak için elimden geleni yapacağım. Enstitü bana gerçekten ilham verdi, ben de bu ilhamı eyleme dönüştürmek için çalışacağım.

Dr. Muhammed Aslam Bajwa - Organization for Participatory Development (Katılımcı Kalkınma Örgütü), Pakistan

Enstitü bizlere cinselliği çevreleyen konulara dair son derece bütüncül bir bakış açısı kazandı. Oturumların birbiriyle bağlantılı işlenmesi, feminist bakış açısını cinsel sağlık perspektifine de yerleştirmemi sağladı. Enstitü kendi ülkemdeki meselelerle baş edebilmem için elime çok önemli araçlar verdi ve cinsellik, cinsel sağlık ve haklar perspektifinden toplumun gerçek meseleleriyle ilgili söz söyleyebilmem için beni güçlendirdi.

BİR EĞİTİCİNİN CSBR CİNSELLİK ENSTİTÜSÜ DENEYİMİ

tan beng hui - Fiesta Feminista, Malezya

Yıllar önce, bir arkadaşımın lezbiyenlerden 'lezbiyen kadınlar' diye bahsettiğini duyduğumda aklım karışmış, şaşırılmışım. "Tuhaf... lezbiyenler kadın değilse, başka ne olabilirler ki?" diye düşündüğümü hatırlıyorum. Tanım itibarıyla lezbiyenler 'kadınları-seven-kadınlar' olduğuna göre 'kadın' kelimesinin tekrarının gereksiz olduğuna emindim. Toplumsal cinsiyete dair egemen söylemin bana bildirdiklerinin ötesinde düşünme kabiliyetimin o zamanlar pek sınırlı olduğunu çok sonra fark ettim. Ne de olsa o zamanlar verilen mücadelenin amacı, biyolojik cinsiyet ile toplum içerisinde inşa edilen toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki farkı kabul ettirmektir. Bu zorluklar bir yana; bu mücadelenin, nasıl yanlışlıkla toplumsal cinsiyeti ikili bakış açısına indirgeyip terimin sadece erkekler ve kadınlar olarak algılanmasına ve bu süreçte ikisine birden uyan veya ikisine de uymayanların dışlanmasına katkıda bulunduğunu bazılarımız ancak şimdi anlayabiliyoruz.

'Toplumsal cinsiyet' gibi 'cinsellik' de, farklı eğilimlerden aktivistler tarafından dar bir çerçevede kavranma tarihçesine sahip bir terim. Tecavüz konusyla uğraşanlar için cinselliğin çerçevesi, büyük ölçüde, kadın bedeninin şiddetten uzak tutulmasıyla sınırlıydı. Diğer yandan; anne sağlığı, kürtaj veya doğum kontrol konularında çalışanlar, nadiren cinsel ve doğurganlık sağlığı ve hakları ötesinde bir tutum benimsemekteydi. Bir noktada – belki de sessizlik ve ayrımcılıkla geçen yılları geri almak umuduyla- cinsellik, otomatikman cinsel yönelim veya seçim olarak anlaşılmaya başlandı.

3. CSBR Cinsellik Enstitüsü, farklı Müslüman bağlamlarda çalışan 21 aktiviste, toplumsal cinsiyet ve cinsellik kavramları üzerine tekrar düşünme fırsatı verdi. Teori ve uygulamayı sunmak ve araştırmak için seminerler, küçük grup oturumları, farklı rollere girme egzersizleri, film gösterimleri hatta şarkı ve tiyatro gibi yöntemler kullanıldı.

Amaçlardan biri toplumsal cinsiyet ve cinselliğin algılanma şeklini genişletmekti. Özellikle 'erkek', 'kadın', 'gey', 'lezbiyen', 'biseksüel', 'transseksüel', 'transgendered', 'interseksüel' gibi etiketleri kullanırken kutunun dışında düşünülmesini sağlamak. Ayrıca bu terimlerin farklı insanlar için ne anlamlar taşıyabileceğine dair daha büyük bir netlik kazanmak. Katılımcılar, toplumsal cinsiyet ve cinselliği ayrı ayrı ve aralarında az veya hiç bağlantı yokmuş gibi ele almaktansa bütüncül olarak incelemeye de teşvik edildiler.

Enstitü'nün bir parçası olup, bu konuda ne kadar çok ilerleme kaydedildiğini görmek inanılmazdı. Sadece yirmi yıl (veya kişinin sosyal, ekonomik veya coğrafi konumuna göre belki daha da kısa bir süre) öncesine kadar, bu konular hakkında bilgi edinmek – dahası benzer şekilde düşünen aktivistlerle bir odada oturup konuyu tartışmak- çoğunluk için hayal bile edilemeyecek bir fırsattı. Önüme böyle bir fırsat çıkmış olsaydı, vaktiyle yaptığım gibi tüm lezbiyenlerin kadın olması gerektiğini iddia etmekte bu kadar aceleci davranmazdım!

Cinsellik savunucularının yereldeki gayretlerinden, küresel fon verme politikalarına kadar birçok farklı sebepten dolayı, son on yıl içerisinde, toplumsal cinsiyet ve cinsellikle ilgili eğitimlerin sayısı ve yaygınlığında, bu konularda bilgi sahibi olmak isteyenlerin seçim yapmasını dahi güçleştiren hızlı bir artış oldu. CSBR Cinsellik Enstitüsü bu gelişmelerden doğan çok sayıda girişimden biri olarak başlamış olabilir, ancak son üç yıl içerisinde kendini diğerlerinden ayırt edilir bir noktaya getirdi.

Öncelikle, Enstitü'nün Müslüman toplumlarda yaşayanlara odaklanan benzersiz bir yaklaşımı var. Enstitü; toplumsal cinsiyet ve cinsellik meselelerini ele almanın güçlükleri bir yana, 'köktencilik' ve giderek artan İslamofobi gibi dinin siyasallaştırılmasından kaynaklanan ek bir zorluklar katmanını aşmak için de gayret edilmesi gerektiği inancıyla hareket ediyor.

Bununla beraber, bu deneyimlerin homojen olduğu varsayımı yapılmıyor. Her duruma uyacak genel geçer bir çözüm de önerilmiyor. Asya, Ortadoğu ve Afrika'dan çok farklı kimlik ve çalışma alanlarına sahip bu çok çeşitli katılımcılar grubunun seçimi dahi, Müslüman topluluklar arasında yaşayanların paylaştıkları benzer sorunlar olsa da, bunlarla başa çıkmak için aynı analitik bakış veya stratejileri paylaşmıyor olabileceklerinin de bir hatırlatması niteliğinde.

Farklı derecelerde de olsa Müslüman olmayanların da aynı zorluklardan etkilendiğinin kabulüyle hareket eden Enstitü, onları da bünyesine davet ederek dayanışma hatlarını bilinçli olarak genişletiyor.

Enstitü'nün ayırt edici bir diğer özelliği de; konuyla ilgili öğrenimi geliştirme vurgusunun, dayanışma ağlarını güçlendirme arzusuyla eşleşmesi. Göz önünde tutulan en önemli hususlardan biri de; aktivistleri, birbirleriyle etkileşime girmeleri, birbirlerini sorgulamaları ve birbirlerinden öğrenmeleri amacıyla bir araya getirmek. Bu sebeple Enstitü'de kayda değer bir zaman dilimi deneyim paylaşımına ve özellikle kullanılan savunuculuk stratejilerine ayrılıyor.

Enstitü'nün, kapısından giren çok sayıda kişi üzerinde olumlu bir etki yaratmış olduğu, alınan geri bildirimlerde son derece net görülüyor. Şimdiye kadar bu yolculuğun bir parçası olma ayrıcalığına sahip oldum, ve gelecek nice yıllar boyu da destek vermeyi sürdürebilmeyi umuyorum. Elbette Enstitü'nün varlığı ve başarısının devamı, hizmet ettiği dayanışma ağının elinde.

beng hui 2009 ve 2010 CSBR Cinsellik Enstitüsü eğiticileri arasında yer aldı. Açık gönüllülükle kendilerini ortaya koyan katılımcılara ve kendisine yeni anlayış ve sezgiler kazandıran diğer eğiticilere teşekkür ediyor.

KADIN HAKLARI VE CİNSEL HAKLAR İÇİN AYRIMCILIĞA KARŞI SAVUNUCULUK: TÜRKİYE’NİN CEDAW 6. DÖNEMSEL GÖZDEN GEÇİRMESİ

Liz Erçevik Amado ve Şehnaz Kıymaz, Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği – Türkiye

Türkiye’nin Birleşmiş Milletler (BM) Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) Komitesi tarafından gerçekleştirilen 6. Dönemsel Gözden Geçirmesi, Temmuz 2010’da, Amerika’da New York’taki BM Genel Merkezi’nde yapılan oturumla noktalandı. **Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği (KİH-YÇ)**; gözden geçirme ve akabinde açıklanan ve cinsel, bedensel ve doğurganlık haklarıyla ilgili önemli birkaç konuyu da içeren CEDAW Komitesi Nihai Görüşleri üzerinde kayda değer bir etkisi olan Türkiye’nin STK gölge raporu hazırlık ve savunuculuk sürecini (2008–2010) koordine etti. Türkiye’nin 1997 ve 2005 yıllarında gerçekleştirilen gözden geçirmelerinde de kadın hareketinin CEDAW savunuculuk çalışmalarını koordine etmiş olan KİH-YÇ, söz konusu gözden geçirme süreci için hazırlıkları 2008 yılında başlattı. CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu (CEDAW-STYK) ve TCK Kadın Platformu’nu bir araya getirmek üzere KİH-YÇ tarafından düzenlenen bir çalışma toplantısının ardından, Türkiye’nin 6. Gözden Geçirmesi çerçevesinde birlikte hareket etmek üzere bu iki kadın platformuna üye 20 STK’nın oluşturduğu ortak bir koalisyon kuruldu. Katılımcı bir süreç olarak öngörülen işbirliği sonucunda oluşturulan rapor, farklı çalışma grupları tarafından hazırlanan yedi başlık altında kaleme alındı ve rapora dair genel bir bakış sunmak ve rapor genelinde öne çıkan endişeleri vurgulamak için bir de giriş bölümü eklendi. (1)

Bu kapsamlı gölge raporu, 100’ün üzerinde örgütün temsil edildiği ülke çapında etkin 6 kadın platformu tarafından desteklendi. Kadın STK’larının taleplerini dayandırdıkları kapsayıcı perspektif şöyleydi: “Hükümet her türlü toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını en acil ve öncelikli bir konu olarak ve gerekli siyasi bağlılıkla ele almalıdır. Hükümet; çözümleri geleneksel aile yapıları üzerine kurmak yoluyla geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirmek yerine, kadınları tüm özel ve kamu alanlarında güçlendirmeyi amaçlayan politikalar benimsemelidir.” (2) Cinsel, bedensel ve doğurganlık hakları ve sağlığı ile ilgili konular, gölge raporun çeşitli kısımlarında ve son derece önemli talepler olarak dile getirildi. Bunlardan bazıları; “Yasalar Önünde Eşitlik” ilkesinin Anayasa ve diğer yasalara dâhil edilmesi; Türk Ceza Kanunu’nda namus suçları, bekâret testi, cinsel yönelim ve gençlerin karşılıklı rızalarıyla yaşadıkları cinsel ilişkileri düzenleyen ayrımcı hükümlerin iptali; kadınların boşandıktan sonra tekrar evlenmek için 300 gün beklemesini şart koşan ayrımcı düzenlemenin kaldırılması; ve kadınların evlendikten sonra sadece kendi evlilik öncesi soyadını kullanabilmeleri. Raporda ayrıca; cinsel ve doğurganlık sağlığı hizmetlerinin sağlanması, kadınlar ve kız çocuklarında HIV/AIDS’le ilgili önlemlerin alınması, cinsel saldırı konusunda kriz merkezlerinin kurulması, nefret suçlarının tanımlanması ve transseksüel kadınların öldürülmesini engellemek için önlemlerin alınması talepleri de yer aldı.

Rapor, gözden geçirme oturumu sırasında Komite üyeleri tarafından övgüyle karşılandı. Türkiye hükümeti delegasyonu ile yapılan ve Komite üyelerinin hükümeti dönemsel rapor ve sağlanan ilerleme hakkında sorguladığı resmi oturumda, Türkiye delegasyonuna yöneltilen soruların neredeyse tümü gölge raporda vurgulanan konuları yansıttı. CEDAW Komitesi, gerçek bir ilerlemenin olmayışını, muhafazakâr söylemi ve uygulama sorunlarını oldukça direk ve sert bir dille sorguladı. Örneğin; Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı’nin açılış konuşmasının hemen ardından yöneltilen ilk soruda bir Komite Üyesi bakana doğrudan, hükümetin neden cinsel yönelime dayalı ayrımcılığı da içeren bir ayrımcılığa karşı yasa çıkarmakta isteksiz olduğunu sordu. Bakan’ın Mart 2010’da yaptığı ve “eşcinselliğin bir hastalık” olduğunu beyan eden talihsiz açıklaması da göz önüne alındığında bu son derece kayda değer bir soruydu. Dahası, CEDAW Sözleşmesi’nde cinsel yönelim doğrudan ele alınmadığı halde böyle bir soru yöneltilmiş olması, Komite açısından ilerici bir yorum olarak kayda geçti ve cinsel hakların da CEDAW çerçevesinde ele alınması yönündeki istekliliği yansıttı.

Komite ayrıca; Türk Ceza Kanunu madde 29’da düzenlenen “haksız tahrik” halinin namus cinayeti davalarındaki keyfi uygulamasının önüne geçmek için hükümetin önlemler alması gerektiğini not etti. Komite; evlilik içinde ve boşanma sırasında kadınlara karşı süregelen ayrımcılık; kadınlar ve kız çocuklarında HIV/AIDS; cinsel şiddet; ve ev içi şiddete karşı kapsamlı bir yasal düzenlemenin olmayışına dair konuları da dile getirdi.

Cinsel ve doğurganlık sağlığı ve hakları konusunda ise Nihai Görüşlerde bir dizi önemli ve belirli tavsiyeye yer verildi: “ayrımcılığa karşı kapsamlı bir yasal düzenlemenin ve kadına karşı çeşitli ayrımcılık şekillerine getirilecek net yasağın” kabulü; “her koşul altında genital muayene için kadının rızasının bir önkoşul” olması için TCK’da gerekli değişikliklerin yapılması; namus cinayetlerinin nitelikli insan öldürme kapsamına girdiğinin TCK’da “açıkça belirtilmesi”; “HIV/AIDS’in yayılmasına karşı mücadele için önleyici önlemler dâhil kapsamlı önlemlerin” alınması; toplumsal cinsiyet kalıplarını, ayrımcı tutumları ve zorla ve erken evlendirmeler gibi zararlı geleneksel uygulamaları ortadan kaldırmak için “uzun vadeli stratejilerin tasarlanması ve uygulanması”. (3)

Kadın STK’larının ilk analizine göre; Komite’nin görüşleri, taleplerimizi büyük ölçüde yansıtmaktadır ve ayrımcılığa karşı etkin önlemler alması için hükümete baskı yaparken kullanabileceğimiz yararlı bir araç olacaktır. Siyasi atmosferin değişkenliği ve yükselen muhafazakârlık karşısında süregelen geri adım tehdidi göz önüne alındığında, Türkiye’deki kadın hakları savunucularının; cinsel, bedensel ve doğurganlık hakları dâhil kadınların insan haklarını güvenceye almak ve ilerletmek için CEDAW gibi uluslararası araçları etkin kullanımı daha da büyük önem kazanmaktadır.

(1) Gölge Raporun tam metnine internet sitemizden ulaşabilirsiniz: <http://www.kadinininsanhaklari.org/files/CedawTR6.pdf>

(2) Türkiye STK Gölge Raporu’na Ek: Nihai Görüşler için Özet

(3) Komite’nin Türkiye’ye yönelik Nihai Görüşler Taslağı: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/co/CEDAW-C-TUR-CO-6.pdf>

TÜRKİYE’NİN LGBTT RAPORU

Türkiye’deki CEDAW süreçlerinde bir dönüm noktası yaşandı ve CEDAW Komitesi’ne ilk defa kadına karşı cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı şiddet ve ayrımcılık konusunda tematik bir gölge rapor sunuldu. Bu gölge raporu, altı LGBTT girişimi ve derneğinden oluşan LGBTT Hakları Platformu hazırladı ve Türkiye’nin 6. gözden geçirmesi sırasında dikkate alınması için Komite’ye sundu. Raporun etkisi, hem CEDAW Komitesi ile gerçekleştirilen yapıcı diyalog sırasında hem de Türkiye delegasyonuna yöneltilen sorularda açıkça görüldü. CEDAW Sözleşmesi LBT kadınların insan haklarını doğrudan ele almasa da, diğer ülkelerden gelen birçok rapor gibi bu tematik rapor da LBT kadınların hakları için yeni bir mücadele alanı açılmasına yardımcı oldu.

SIS'DEN ÇOK EŞLİLİĞİN ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Jessica de Cruz, SIS stajyeri - Malezya

İslam'da kadın haklarının yeri, Malezya'nın çoğunluğu Müslüman olan nüfusunu derinden etkileyen son derece tartışmalı bir konu. Malezya'da çalışan bir kadın hakları örgütü olan, CSBR üyesi İslam'ın Kız Kardeşleri (SIS - Sisters in Islam); Malezya'nın 1984 tarihli ve tüm Müslüman Malezyalıların tabi olduğu İslami Aile Yasası'nın (Islamic Family Law Act- IFL) kadın haklarını sınırladığı ve son yıllarda daha da kısıtlayıcı bir hal aldığını savunuyor. Tartışmanın kilit öneme sahip alanlarından biri çökeşlilik konusu; SIS son üç yıldır çökeşliliğin etkileri üzerinde kapsamlı bir çalışma yürütmekte. Kebangsaan Malezya Üniversitesi, Malaya Üniversitesi ve Sains Malezya Üniversitesi'nden araştırmacılar SIS'in önderliğinde ve Malezya genelinde yürüttükleri araştırma çerçevesinde, çökeşli evlilikler içinde bulunan çok sayıda koca, ilk ve ikinci eşlerle röportaj ve anket yaptı. Katılımcıların; ekonomik güvenceden duygusal etkilere, sosyal ilişkilerden cinsel ihtiyaçlara uzanan çeşitli konulardaki deneyimleri incelendi. Bu makale; SIS'in, Mart 2010'da 7. Malezya Çalışmaları Konferansı'nda sunulan Doğu ve Merkez Bölgeleri'ndeki araştırma bulgularına dayanmaktadır.

Malezya'da Müslüman erkekler yasal olarak dört eş alabiliyor. 1994 yılında İslami Aile Yasası'nda yapılan ve kadın hakları gruplarını dehşete düşüren bir değişiklik; gerekli yasal onayı daha sonra edinmek şartıyla, erkeklerin bir Şeriat mahkemesinden ön izin almaksızın çökeşli evlilikler yapmalarına imkân tanındı. Uzun süren iptal işlemleriyle uğraşmamak için mahkemeler bu tür evlilikleri, mevcut eşler üzerindeki etkilerini ayrıntılarıyla incelemeyen onaylama eğilimindedir. Çoğu eyalette Müslüman aile kanunu; mevcut eşlerin, kocalarının çökeşli evlilik başvurularından haberdar edilmesini şart koşsa da, çoğu erkek yeni eşini farklı bir eyalette alarak bu koşulun yerine getirilmesini engelliyor. Tüm Müslüman evliliklerinin kaydını tutan merkezi bir veritabanı bulunmadığından kocalarının yeni bir eş aldığını ortaya çıkarmak için kadınların uğraşması gerekiyor. Kocalarının bir başkasıyla evlenme niyetinden haberdar olan kadınlara bazen mahkemede fikirlerini dile getirme izni veriliyor, ancak mahkemenin bu kadınların onay veya itirazını dikkate alma zorunluluğu yok. Dolayısıyla birçok çökeşli evlilik, mevcut eşlerin onayı veya bilgisi olmadan yapılıyor.

Bu tür çökeşli evliliklerin sebep olduğu duygusal sıkıntı, ekonomik yan etkilerle daha da şiddetleniyor. Kur'an ve İslami Aile Yasası, bir erkeğin çökeşli evlilik yapabilmesi için, tüm eşlerine maddi ve manevi eşit imkânlar sağlayabilmesi şartını koşsa da, bu kuralın uygulanması son derece yetersiz. Örneğin; Perak'ta erkek ekonomik varlığını ispatlamak zorunda değil, eşlerine adil muamele edeceğine dair niyet bildirmesi yeterli. Ekonomik sorunlar, birinci eşler tarafından daha

şiddetli ve net hissediliyor. İlk eşlerin yüzde 40'ı ikinci evliliğinden sonra kocasının aileye ekonomik katkısında kayda değer bir azalma olduğunu bildiriyor. İkinci eşler genelde ilk eşlere kıyasla kendilerini ekonomik olarak daha güvende hissettiklerini bildiriyorlar; bunun da ikinci eşlerin, kocalarının kendilerine yönelik yükümlülükleri konusunda daha düşük beklentileri olmasından kaynaklanabileceği varsayılıyor.

İslami Aile Yasası'nda yapılan değişikliklerle, ilk eşlerin ekonomik güvenliğinin sağlanması açısından geri bir adım atıldı: artık kocalar ilk eşlerinin mevcut yaşam standartlarını korumak zorunda değil, ve ilk eşler evliliğe ait malların paylaşımı (*harta sepencarian*) hakkını edinmek istiyorlarsa genellikle bakım haklarından vazgeçmek zorunda bırakılıyorlar. Sonuç olarak birçok ilk eş, çocuklarına bakabilmek için çalışma saatlerini arttırmak zorunda kalıyor. Çökeşlilik çocukları da derinden etkiliyor; birçoğu babalarının yokluğuna içerliyor, özellikle de babalarının

ekonomik ilgisizliği yüzünden düzgün bir eğitim alma haklarından mahrum bırakıldıklarında. Mevcut yasaya göre çökeşli bir evliliğin yıkıcı etkilerinden kurtulmak için bir kadının yapabileceği pek az şey var, öyle ki kocasının onayı olmadan evlendiği evden ayrılırsa bakım hakkını bile kaybediyor ve Şeriat mahkemesi tarafından itaatsiz (*nusyuz*) ilan ediliyor. İlk eşlerin yüzde 82,8'inin, sırf çocukları uğruna, çökeşli bir evliliği sürdürmüş olması şaşırtıcı değil.

Malezya'daki birçok çökeşli evliliğin; Kur'an'daki, savaş sonrası bir dönemin istisnai koşullarında kadınları ve çocukları korumak için tasarlanmış insani bir müessese tasvirine uymadığı çok net. 2005'te yapılan yasa değişikliğine göre, çökeşli bir evliliğin artık '*hem adil hem gerekli*' olduğunun ispatlanması gerekmiyor, '*adil veya gerekli*' olması yeterli sayılıyor. Böylece, adalet kavramının, çökeşliliğin Kur'an'daki var oluş sebebinin, mahkemede neredeyse tümüyle hiçe sayılıp görmezden gelinmesine izin veriliyor. **SIS araştırma bulgularını; çökeşli evliliklerin, etkilediği tüm taraflar için adalet ve eşitlik tesis etmesini garantileyecek şekilde İslami Aile Yasası'nın değiştirilmesi amacıyla, Malezya hükümeti üzerinde baskı oluşturmak için kullanmayı planlıyor. 2011 yılında SIS, çökeşliliğin olumsuz etkileri konusunda kamuoyunun farkındalığını arttırmak için araştırma bulgularını akademik ve diğer yayınlarda yayınlacak. Ayrıca, çökeşli evliliklerin tüm üyelerine daha etkin bir yasal koruma sağlanması için kamuoyu desteği toplamayı umuyor.** İslami Aile Yasası'nda yapılacak ilerici değişiklikler, birçok çökeşli evliliğin temeli olan üstünlük ve ataerkil söylemleri sorgulayan bir sivil toplum hareketi ile desteklendiğinde daha etkin olacaktır. Dolayısıyla SIS'in araştırması, bu söz konusu alanda ilerleme kaydetmek ve Malezya'da kadın haklarını savunmak için verilen mücadeleye önemli bir katkı teşkil etmektedir.

YAYINLAR ve GELECEK ETKİNLİKLER

CEPHEDEKİ FEMİNİSTLER: KÖKTENCİLİĞE DİREYEN VE MEYDAN OKUYAN HAREKETLERİN ALAN ARAŞTIRMALARI

Yayımlayan: AWID, 2010

Kalkınmada Kadın Hakları Derneği (AWID - Association for Women's Rights in Development) dünyanın farklı yerlerindeki köktenci hareketlere karşı koyan kadın hakları aktivistlerinin kullandığı stratejileri ve deneyimlerini belgeleyen 18 alan araştırmasının bir araya getirildiği iki dilli eşsiz bir antoloji hazırladı. "**Cephedeki Feministler**"; dünyanın farklı yerlerinde cinsellik, vatandaşlık ve queer haklarından komüne dayalı sosyal hareketlere, etnik milliyetçiliğe ve bilimsel araştırmaya uzanan çeşitli alanlarda çalışan aktivistlerin ilk ağızdan anlatıları üzerine kurulu. Antoloji; okurlara köktencilikğin çeşitli bölgeler ve dinler boyunca sürülen izine dair bir fikir vermek üzere bir bütün olarak okunabilir veya okurlar seçtikleri alan araştırmalarına odaklanabilir. Her bir alan araştırması için çıkartılmış olan iki sayfalık özet, okurlara hikâyenin bütününe hızlı bir bakış atma imkânı veriyor. Yayına yakında eklenecek olan giriş bölümü de, tüm alan araştırmalarında vurgulanan temel eğilim ve edinilen bilgilerin bir sentezini sunacak. Dini ve diğer köktenci ideolojilerle mücadele etmek için kadınların kullandığı çok çeşitli stratejilere yer veren "**Cephedeki Feministler**" tüm kadınlara kendi aktivizimleri için ilham vermeyi umuyor. Antolojiye internetten erişmek için:

www.awid.org/Library/Feminists-on-the-Frontline-Case-Studies-of-Resisting-and-Challenging-Fundamentalisms

CİNSELLİK KONULU ULUSLARARASI KONFERANSLAR VE EĞİTİMLER

Uluslararası Cinsellik, Kültür ve Toplum Çalışmaları Derneği (IASSCS) Konferansı, "Adlandırma ve Çerçeveleme: Cinsel Eşit(siz)liğin İnşası" başlığıyla 6-9 Temmuz 2011 tarihleri arasında İspanya'nın Madrid kentinde düzenlenecek.

www.iasscs.org/2011conference/

4. CSBR Cinsellik Enstitüsü, geçtiğimiz yıllarda sırasıyla Malezya, Türkiye ve Endonezya'da gerçekleşen Müslüman Toplumlarında Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'nun (CSBR) 4. Cinsellik Enstitüsü 16-23 Temmuz 2011 tarihlerinde Malezya'nın Kuala Lumpur kentinde gerçekleştirilecek.

12. Uluslararası AWID Kadın Hakları ve Kalkınma Forumu, "**Kadın Hakları ve Adaleti Geliştirmek için Ekonomik Gücü Dönüştürmek**" ana temasıyla 19-22 Nisan 2012 tarihlerinde, İstanbul'da gerçekleştirilecek. Feministlerin ve kadın hakları aktivistlerinin bir araya gelip önemli tartışmalar yürütmelerine ve politika oluşturmalarına olanak veren en önemli uluslararası toplantılardan biri olarak gösterilen AWID Forumu'na tüm dünyadan 2000'den fazla kadının katılması bekleniyor.

<http://www.forum.awid.org/forum12/tr/>

Yayımlayan:

Kadının İnsan Hakları -Yeni Çözümler Derneği

Yayına hazırlayan:

Sezen Yalçın
Irazca Geray
Karin Ronge
Roza Erdem
Fulya Ayata

Çeviri:

Irazca Geray

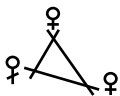
Orijinal tasarım:

Sinem Sinan Gökür
Liz Erçevik Amado

E-mail: newways@wwhr.org

Web sitemiz:

www.kadimininsanhaklari.org

WWHR - New Ways

ÇİZGİ ROMAN: YOGYAKARTA İLKELERİ

CSBR üyesi **Endonezyalı Genç LBT Kadın Merkezi** [Institut Pelangi Perempuan (IPP) - Indonesian Youth LBT Women Center] Yogyakarta İlkeleri'ni daha genç dostu bir dile aktararak, ilgili bilgileri Endonezya'daki genç queer topluluk arasında yayımlamak amacıyla "**Yogyakarta İlkeleri Çizgi Romanı**" isimli bir kitap yayınladı. Çizgi romanda konu edilen hikâye, Endonezya'daki bir dizi genç queer kadının gerçek hayat hikâyesinden esinleniyor.

Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine ilişkin bir dizi uluslararası ilkeden oluşan Yogyakarta İlkeleri, Louise Arbour'un talebi doğrultusunda Uluslararası İnsan Hakları Hukuku'nun lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender (LGBT) bireylere ve interseksüellere karşı gerçekleştirilen belgelenmiş hak ihlallerine uygulanmasını öngörüyor. İlkelerin çerçevesi ve taslağı, Uluslararası Hukukçular Komisyonu ve tüm dünyadan insan hakları uzmanları tarafından 6-9 Kasım 2006 tarihlerinde Endonezya, Java'daki Gadjah Mada Üniversitesi'nde düzenlenen toplantıda kaleme alınmıştı. Belge, uzmanlar tarafından oybirliğiyle kabul edilen 29 ilkeyi ve hükümlere, bölgesel hükümetler arası kurumlara, sivil topluma ve BM'nin kendisine yönelik tavsiyeleri içermekte.

Çizgi romanın Bahasa Endonezya dilindeki versiyonu kitap olarak basıldı. İngilizce versiyonuna ise IPP'nin web sitesinin aşağıdaki sayfasından erişebilirsiniz:

www.pelangiperempuan.or.id/program/penerbitan-buku/yogyakarta-principles-comic/